

Over de Zevenheuvelen

Een wandeling door het open heuvellandschap aan weerszijden van de Zevenheuvelenweg. Af en toe zit er een steil stukje in de route.

Bij nat weer kunnen paden glad zijn.

Lengte: 10 kilometer

Tijdsduur: 3 uur

Startpunt: Groesbeek, Dorpsplein (bij het gemeentehuis)

Parkeren: op het parkeerterrein aan de Houtlaan (achter het gemeentehuis, let op: parkeerzones)

Openbaar vervoer: vanaf Nijmegen buslijn 5 naar Groesbeek, halte kerk

Horeca: diverse cafés en restaurants in het centrum van Groesbeek, bij punt 3 Rotisserie Het Golvend Land (tel. 024 - 3976644)

Bijzonderheden: de wandeling is te combineren met een bezoek aan de Canadese Erebegraafplaats.

Routebeschrijving (zie ook het kaartje hiernaast)

1. Dorpsplein

- bij gemeentehuis linksaf Dorpsstraat
- voorbij spoorwegovergang linksaf Kerkstraat

2. Protestantse kerkje

Het Protestantse kerkje dateert van de 15de eeuw en is het oudste gebouw van Groesbeek.

Al in de 10de eeuw stond op deze plaats, vlakbij de bron van de Groesbeek, een houten kerkgebouwtje dat in geschriften uit die tijd Capella Imperatoris (keizerlijke kapel) wordt genoemd. Sommige historici vermoeden dat hier de zoon van keizer Otto II en zijn vrouw Theophanu is gedoopt, met dezelfde naam als zijn vader.

De hoogzwangere Theophanu was in het jaar 980 met haar gevolg op doorreis, toen zij beviel van een zoon "in silva quae Ketil vocatur" (in het bos dat Ketelwald wordt genoemd). Misschien verbleven ze in de rijkshof die in het dorp stond, aan de Groesbeek, juist benedenstreams van de kerk waar nu de Hoflaan begint. Het kleine Ottootje werd als 3-jarige gekroond tot koning Otto III. Hij regeerde over het Heilige Roomse Rijk, dat een groot deel van West- en Centraal Europa besloeg. Op zijn 16de ondernam hij een veldtocht naar Rome. Daar benoemde hij zijn neef Bruno tot paus en liet zichzelf in hetzelfde jaar door de gloednieuwe paus Gregorius V, lees Bruno, tot keizer van het Heilige Roomse Rijk kronen.

- bij kerk rechtdoor en aan einde bij T-splitsing linksaf
- weg rechtdoor blijven volgen, gaat over in Dries
- na huisnr. 46 rechtsaf naar grotere weg, daar linksaf en even later rechtsaf Postweg (naar golfbaan)

3. De Postweg en Huize Rhätia

De Postweg was eeuwenlang een belangrijke verbindingsweg tussen Groesbeek en de Meerwijk (nu Berg en Dal en Heilig Landstichting), Beek, Ubbergen en Nijmegen. Tegenwoordig is het een weggetje tussen de golfbanen en verderop in het bos een breed onverhard bospad. De golfbaan is in de plaats gekomen van de grootste boerderij van Groesbeek. Boerenland werd recreatieterrein. Halverwege is rechts een oprijlaan met oude bomen en rodo-dendrons en in de verte een bosje met Huize Rhätia. Laan en villa zijn nu onderdeel van de golfbaan. De begroeiing langs het pad bestaat voor een groot deel uit vruchtdragende bomen en struiken zoals wilde appel, lijsterbes en wilde kers.

Lijsterbes

- aan einde van golfbaan op kruising rechtsaf Derde baan
- na 200 m bij slagboom linksaf het bos in, neem het rechterpad
- op kruising net buiten het bos rechtsaf Bovve Hel

4. Hellinggebied

De hoogteverschillen in de omgeving van Groesbeek zijn ontstaan in de een na laatste ijstijd, 180.000 tot 120.000 jaar geleden. Een honderden meters dikke ijskap schoof toen vanuit Noord-Europa over ons land en duwde grote massa's zand en grind naar opzij en voor zich uit. De meest zuidelijke gletsjertong liep tot aan Groesbeek.

Na het smelten van het ijs bleef het opgestuwde materiaal als een stuwwal achter in het landschap. U loopt hier over de helling van de westzijde van de stuwwal die als een hoefijzer rondom Groesbeek

ligt. Naar het oosten kunt u bij helder weer de overkant van de stuwwal zien, met daarop het Reichswald. De naam van het pad, Bovve Hel, verwijst naar het steile dal bij de Zevenheuvelenweg dat al heel lang in de omgeving bekend staat als de Diepe Hel.

- pad volgen tot kruising met drukke weg, dit is de bekende Zevenheuvelenweg
- voor een bezoek aan de Canadese Erebegraafplaats gaat u rechtsaf op fietspad en na 300 m linksaf naar de ingang

5. Canadese Erebegraafplaats

Op de Canadese Erebegraafplaats liggen 2.617 militairen begraven. Het is de grootste begraafplaats van het Britse Gemenebest in Nederland.

In het laatste oorlogsjaar vormde de omgeving van Groesbeek het strijdtoneel van geallieerde en Duitse troepen. Als onderdeel van Operatie Market Garden landden op 17 september 1944 Amerikaanse parachutisten en materieel in wat toen nog bezet gebied was. Groesbeek dacht bevrijd te zijn. Nadat de Slag om Arnhem was verloren, kwam het front hier echter tot stilstand.

De Groesbeekse bevolking moest in allerijl worden geëvacueerd. Op 8 februari 1945 ging het Rijnlandoffensief van start. Britten en Canadezen openden toen de aanval op vijandelijke linies in het Reichswald. Groesbeek werd bevrijd. Het duurde daarna nog een maand, voordat de geallieerde legers in Duitsland de oever van de Rijn bereikten.

Vanaf de hooggelegen begraafplaats (85 meter boven NAP) is het voormalige slagveld met de opvallend donkere, hoge rand van het Reichswald goed te zien.

- voor het vervolg van de route terug over fietspad naar de kruising met Bovve Hel
- Zevenheuvelenweg oversteken en rechtdoor op onverhard pad
- aan einde bij wegwijzer linksaf (rood/witte markering Pieterpad volgen)
- aan einde rechtsaf op hard zandweggetje
- het pad gaat over in een smalle eikenlaan Bonnestaekesbuske
- aan einde min of meer rechtdoor het bos in

6. Landgoed Nederrijk

Dit heuvelachtige gebied met op de hoogste delen bos en verder akkers en grasland is het voormalige landgoed Nederrijk. Deze naam is ontleend aan het Nederrijkswald dat eens de gehele stuwwal ten zuiden van Nijmegen bedekte. Het Nederrijkswald was een zelfstandige eenheid, met eigen bestuur en rechtspraak. In de 19de eeuw was het eigendom van de staat. Die verkocht het deel tussen de huidige Zevenheuvelenweg en de Wylerbaan (de lager gelegen weg tussen Groesbeek en het Duitse Wyler) aan ene meneer Scheidius. Het werd toen deels ontgonnen tot landbouwgrond; hier en daar werden pachtboerderijen geplaatst. Het andere deel bleef bos.

In 1916 werd het landgoed gekocht door margarinefabrikant Jurgens. Hij was een groot liefhebber van de jacht en liet meteen na aankoop een jachthuis in het bos bouwen. Later werden in het landbouwgebied bosjes aangelegd om de wildstand te bevorderen. Dat zijn de rechthoekige bosjes die u tijdens uw wandeling in het open gebied ziet liggen. Overdag verschuilen reeën zich in de beschutting van bos en struweel. In de schemering wagen ze zich op het open veld om te grazen.

- aan einde rechtsaf steil omhoog
- eerste weg rechtsaf het bos uit (u verlaat de rood/witte markering van het Pieterpad)

7. De Waldgraaf

De buurtschap recht voor u heet Waldgraaf, naar de boswal/greppel die hier vroeger naast het pad lag. Die boswal verhinderde dat het loslopende vee van de boeren uit de omgeving het bos in kon gaan. De wal vormde van begin 1700 tot 1850 de grens tussen bos en akker. Daarna werd ook het bos ten westen van de wal ontgonnen en werd hij overbodig.

Het lijkt misschien vreemd, maar het bos was in de middeleeuwen een belangrijk weidegebied. Koeien en varkens scharrelden er hun kostje bij elkaar. Oorspronkelijk hadden omwonenden van het woud zelfs vastgelegde rechten op gebruik van het bos. Onder een

toenemende bevolkingsdruk werd het bos echter steeds intensiever gebruikt en kon het zich niet meer verjongen. Bovendien liet de hertog van Gelre, de toenmalige eigenaar van het bos, uit geldnood alle oudere bomen kappen en verkopen. Er stond bijna geen vruchtdragende boom meer in het bos. Het duurde daarna nog eeuwen, voordat men erin slaagde het recht op het hoeden van vee in het bos af te schaffen.

De boswal dateert uit de periode waarin grootscheepse herstelwerkzaamheden werden uitgevoerd. Volgens het bestek uit 1709 was de wal maar liefst twee meter hoog ten opzichte van de greppel die aan de buitenzijde werd gegraven. Daar is nu niet veel meer van overgebleven. Verderop in het bos ligt nog wel een redelijk ongeschonden stukje wal.

- eerste weg rechtsaf Kiekuutklaef, ga rechtdoor op onverhard pad
- aan einde van bomenrij draait het pad naar rechts en dan weer naar links

8. Grasland en snijmaïs

Nog niet eens zo lang geleden was hier bijna geen grasland, alleen akkers met landbouwgewassen. Toen Amerikaanse parachutisten na 40 jaar voor het eerst terug waren op de plaats waar ze in september 1944 waren geland, hadden zij er grote moeite mee de plek te herkennen waar ze waren neergekomen. Ze herinnerden zich kleinere bieten- en stoppelvelden. Wat ze zagen, waren vooral grote percelen weiland en snijmaïs. Hier en daar staat nog een akkerbouwgewas. Het grondgebruik is dus tegenwoordig vooral gericht op de (melk)veehouderij.

- bovenaan rechtsaf De Dinne van Gistere, naar het bos
- aan einde linksaf (volg rood/witte markering Pieterpad)
- bij kruising met asfaltweg rechtdoor langs boerderij Binnepaetje
- pad gaat linksaf Kniendevrang, en dan rechtsaf Schoekseweg
- aan einde op asfaltweg rechtsaf
- Zevenheuvelenweg oversteken en rechtdoor Siep

9. Zevenheuvelenweg

De Zevenheuvelenweg heette vroeger de Meerwijksebaan of Beeksebaan. Pas toen het toerisme opkwam, kreeg het de aansprekende naam die vrijwel iedere Nederlander tegenwoordig kent van de derde dag van de Vierdaagse. Oorspronkelijk liep de Zevenheuvelenweg een stukje verderop. Voor het autoverkeer is er parallel aan het oude tracé een asfaltweg gekomen.

- voorbij het weiland linksaf pad omhoog, door klaphek

10. Galgenhei

U loopt nu over de Oude Zevenheuvelenweg, tegenwoordig niet meer dan een pad. Halverwege ligt rechts van u de Galgenhei. Het is het laatste restant van een droog heidegebied in Groesbeek. Op dit stuk onland stond in de middeleeuwen de galg van de Heerlijkheid Groesbeek. Later werd er vee geweid en deed het gedeeltelijk dienst als volkstuin. Door gebrek aan beheer verruigde het terreintje waarin ook steeds meer vuil werd gestort. In 1998 is

het gebied hersteld. Het terrein is grotendeels geplagd en ontdaan van bomen en struiken. In het open deel staan nu weer volop jonge heideplantjes. Een paar jaar na de herstelwerkzaamheden is de zandhagedis voor het eerst weer in het gebied waargenomen.

De schapen helpen een handje: zij eten de grassen op die de heide dreigen te overwoekeren. Ook de vrijwilligers van Landschapsbeheer Groesbeek gaan hier regelmatig aan de slag.

- aan einde bij asfaltweg linksaf en vóór benzinstation rechtsaf (dit is ook weer de Zevenheuvelenweg!)
- halverwege slaat de rood/witte markering van het Pieterpad af, maar u gaat rechtdoor
- aan einde linksaf
- op kruising rechtsaf Dorpsstraat, naar startpunt.